

NATUUR ALS BASIS VOOR GEZONDE ONTWIKKELING VAN JONGEREN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

HOE GEEF JE NATUURINTERACTIE EEN PLEK OP SCHOOL?

Veel jongeren brengen tegenwoordig minder tijd door in de natuur. Dat is jammer, want natuurervaringen dragen sterk bij aan hun **ontwikkeling, veerkracht, sociale verbondenheid en fysieke gezondheid**. Vanuit onderzoek naar de '[Natuureffecten op de gezondheid van kinderen en jongeren](#)' weten we dat natuur helpt om schade te verminderen, te herstellen en de gezondheid te bevorderen. Buiten zijn in een groene omgeving **vermindert stress, bevordert focus en samenwerking en zorgt voor meer rust en concentratie**. Groen stimuleert beweging, verbetert de slaapkwaliteit en versterkt zowel het zelfvertrouwen als het probleemoplossend denken.

Jongeren ervaren natuur via observeren, onderzoeken, creëren of actief beleven. Buitenlessen, schooltuinen, wandelingen, veldwerk en natuurlijke materialen verrijken leerinhouden. Door natuur structureel te integreren in lessen en op de schoolcampus ontstaat een leeromgeving die zowel kennis als persoonlijke groei stimuleert.

▶▶ START

NATUURBLOOTSTELLING

Zorg voor groen in de schoolomgeving, zodat jongeren de natuur vanzelf kunnen ervaren.

NATUURCONTACT

Geef jongeren de kans de natuur met al hun zintuigen te ervaren.

NATUURBELEVING

Laat jongeren in de natuur emoties en verwondering ontdekken.

STIMULEER BEWEGING EN ACTIEVE ERVARINGEN IN DE NATUUR

Geef jongeren regelmatig de kans om buiten te leren, te ontdekken en te bewegen. Actieve ervaringen in een natuurlijke omgeving ondersteunen hun fysieke gezondheid, verminderen stress en verbeteren focus. Natuuractiviteiten versterken bovendien zelfstandigheid, samenwerking en probleemoplossend denken. Door doelgericht buitenmomenten te integreren in je lessen, stimuleer je zowel hun welbevinden als hun betrokkenheid bij het leren.

▶▶ **Ontdek de aanpak voor het organiseren van natuuractiviteiten op p. 4.**

INZETTEN OP NATUURCONTACT EN NATUURBELEVING VIA VIJF PADEN

Zintuigelijke beleving

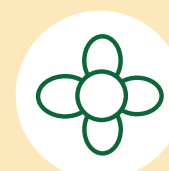
Emoties opwekken

Betekenis of zingeving vinden

Empathie en zorg dragen

Esthetisch genieten

BRENG NATUURVERBONDENHEID TOT LEVEN IN DE KLAS EN OP DE SPEELPLAATS

Geef jongeren regelmatig de kans om natuur actief te ervaren via de vijf paden door observeren, onderzoeken, creëren en reflecteren. Zo groeit een betekenisvolle band met de natuur, wat hun welbevinden, concentratie, creativiteit en kritisch denken versterkt. Door natuurbeleving in lessen, projecten of de schoolomgeving te integreren, ontstaan motiverende en duurzame leerervaringen.

▶▶ **Ontdek inspirerende activiteiten per pad op p. 5.**

START

HOE BRENG JE HET POSITIEVE EFFECT VAN NATUUR NAAR JE SCHOOL?

Meer achtergrondinformatie nodig? Lees de factsheet en (de samenvatting van) het rapport.

1

STAP 1: VERGROEN DE SCHOOLVISIE

Jongeren hebben inspirerende voorbeelden nodig om een duurzame houding tegenover natuur te ontwikkelen. Wat het schoolteam belangrijk vindt en zelf uitdraagt, bepaalt mee hoe leerlingen met hun omgeving omgaan. Daarom begint een groene school bij een gedragen visie.

- **Bepaal samen de krijtlijnen**

Bepaal met het hele team de basis van jullie visie op natuur in de school en maak gebruik van ondersteuning of expertise waar nodig.

- **Zorg voor een gedragen project**

Betrek iedereen bij die visie: leerlingen, ouders, leerkrachten, poetspersoneel, directie en leerlingenbegeleiders. Een visie groeit pas echt wanneer iedereen meedoet.

- **Zorg voor actieve betrokkenheid**

- Organiseer infomomenten en bevestigingen voor ouders en medewerkers.
- Voer open gesprekken om vragen en ideeën te delen.
- Maak gebruik van beschikbare materialen om jullie visie te verduidelijken.
- Geef jongeren een stem: laat hen hun ideale groene schoolomgeving verbeelden via het leerlingenparlement, brainstormsessies of creatieve formats zoals een moodboard, een digitale ontwerpwedstrijd of een debat.

- **Communiceer breed**

Deel jullie visie via het schoolplatform, nieuwsbrieven, de website en andere communicatiekanalen, zodat iedereen mee is en zich betrokken voelt.

Vergroen de schoolvisie: inspirerende voorbeelden en praktische gidsen op p 6.

Krijtlijnen

2

Ontharding

Vergroening

STAP 2: RICHT DE SCHOOLOMGEVING NATUURLIJK IN

ONTHARDING

Onderzoek of er op jullie school mogelijkheden zijn om te ontharden en meer groen te integreren. Door verharding te vervangen door planten, bomen of groene zones ontstaat een aantrekkelijkere leer- en leefomgeving waar jongeren kunnen ontspannen, bewegen en onderzoeken.

Is grootschalige ontharding (nog) niet haalbaar?

Start dan klein: voeg plantenbakken, zitboomstammen, houten elementen, een groene gevel of een kleine biodiverse hoek toe. Met zulke eenvoudige ingrepen breng je natuur dicht bij leerlingen en creëer je meteen een aangamer en gezonder schoolklimaat.

Richt de schoolomgeving natuurlijk in: Inspirerende voorbeelden en praktische gidsen op p 6.

VERGROENING

Bij het vergroenen van een speelplaats komen heel wat keuzes kijken. Hieronder vind je belangrijke aandachtspunten om een aantrekkelijke, leerstimulerende en gezonde buitenruimte te creëren voor jongeren.

- **Hellingen en niveauverschillen**

Niveauverschillen, open ruimte met vlak en even terrein, heuveltjes of zachte hellingen faciliteren individuele en groepsactiviteiten, maken de omgeving dynamischer en nodigen leerlingen uit om te bewegen, samen te zitten, te ontdekken of buitenopdrachten uit te voeren. Reliëf zorgt voor een aantrekkelijker landschap en creëert natuurlijke ontmoetings- en werkplekken.

- **Biodiversiteit**

Kies voor inheemse struiken en bomen die bloemen of vruchten dragen. Ze trekken biodiversiteit aan – van insecten tot vogels – waardoor de speelplaats levendiger wordt en kansen biedt voor STEM-, kunst- of observatie-opdrachten. Denk daarbij aan:

- voedselbronnen (bessenstruiken, waardplanten),
- nestgelegenheden (vogelkasten, insectenhôtels, vleermuiskasten),
- schuilplekken (houtstapels, struiken, takkenrillen).

Zo wordt de schoolomgeving tegelijkertijd ecologisch én educatief rijker.

- **Vegetatie van verschillende hoogtes**

Combineer bomen, struiken, hoog gras en lage beplanting. Deze gelaagdheid zorgt voor variatie én voor natuurlijke zit-, studie- en rustplekken waar leerlingen zich kunnen terugtrekken of in kleine groepjes kunnen werken. Verspreid verschillende groenzones over de campus zodat er op veel plaatsen spontane ontdek- en ontmoetingsplekken ontstaan.

- **De 3+30+300-regel**

Een bruikbare richtlijn voor een groene leeromgeving:

- **3 bomen zichtbaar vanuit elke klas** – bv. door bomen langs de speelplaats of bij ramen te voorzien.
- **30% groen op de schoolomgeving** – denk aan graszones, struiken, een buitenklas, zintuigtuin of moestuin.
- **300 meter tot een groter groen gebied** – of voorzie regelmatig natuuruitstappen als dit niet mogelijk is.

Deze aanpak verlaagt hittestress, verbetert de luchtkwaliteit, ondersteunt de concentratie en verhoogt het welbevinden van jongeren. Bovendien wordt de schoolomgeving klimaatvriendelijker én een plek waar jongeren volop kunnen groeien.

LOSSE ELEMENTEN

Zelfs wanneer de speelplaats al sterk vergroend is, blijven losse, natuurlijke elementen een grote meerwaarde. Ze zorgen voor meer variatie, creativiteit en eigenaarschap in hoe jongeren de buitenruimte gebruiken. Dergelijke materialen ondersteunen niet alleen informele ontmoetingen, maar ook onderzoekende opdrachten, groepswork en rustige plekken om te ontspannen.

• Losse natuurlijke materialen

Voorzie natuurlijke materialen zoals takken, stenen, houtschijven, zand, bladeren of verzamelde natuurvondsten. Jongeren kunnen deze gebruiken voor STEM-opdrachten, kunstprojecten, bouw- en ontwerp opdrachten of als rustgevend manipuleerbare materialen. Ze stimuleren creativiteit, samenwerking en probleemoplossend denken.

• Natuurlijke speelelementen

Integreer robuuste houten stammen, zitelementen, stapelbare houtblokken of wilgenconstructies. Deze kunnen dienen als beschutte zit- en werkplekken waar jongeren zich kunnen afzonderen, informele lesruimtes of uitdagende elementen voor beweging tijdens vrije momenten. Ze versterken motoriek, zelfvertrouwen, stimuleren sociale contacten, bieden een gevoel van beschutting, veiligheid en bescherming en nodigen uit tot actief gebruik van de buitenruimte.

• Extra kansen voor variatie en welbevinden

Heuveltjes, glooiingen, water- of zandzones en verspreide beplanting creëren diverse zones voor studie, ontspanning, groepswork of onderzoek. Zulke omgevingen ondersteunen het mentaal welbevinden van jongeren, verminderen stress en bevorderen positieve sociale interacties. Door bewust te werken met losse en natuurlijke elementen maak je van de speelplaats een flexibele, inspirerende en uitnodigende leeromgeving.

VERKEN OOK DE NATUUR BUITEN JE SCHOOL

Niet alleen op de speelplaats, maar ook in de omgeving zijn er heel wat plekken waar jongeren natuur kunnen ervaren, onderzoeken of gebruiken als leeromgeving. Maar hoe vind je geschikte locaties?

1. Gebruik (digitale) hulpmiddelen om groene plekken te vinden. Kaarten zoals de belevingskaart van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), [OpenStreetMap](#), [Groenzoeker](#), [Google Maps](#) of lokale GIS-kaarten helpen je snel zicht te krijgen op nabijgelegen parken, bossen, natuurgebieden, vijvers of groene corridors. Dit maakt het makkelijker om buitenlessen of veldwerk te plannen.
2. Beoordeel of de plek geschikt is voor jouw leerlingen en doelen. Gebruik filters en info op deze kaarten om in te schatten of een locatie bruikbaar en veilig is. Let onder andere op:
 - veilig te voet bereikbaar
 - zit- en rustplekken ingericht op jongerenmaat
 - beschutte plekken of schaduwzones
 - hoekjes of plekken waar leerlingen zich kunnen terugtrekken om te ontspannen, zoals een wilgenhut
 - sanitaire voorzieningen (zorg bij gebrek daaraan dat de leerlingen vooraf naar het toilet gaan)

Kies bij voorkeur plekken met variatie in beplanting, natuurlijke materialen en biodiversiteit. Zulke omgevingen versterken onderzoekend leren, creativiteit en mentaal welbevinden. Ook open zichten—zoals uitzicht op een horizon of water—dragen bij aan rust, concentratie en mentale helderheid.

Door bewust gebruik te maken van de groene ruimte buiten de school, verrijk je je lessen én geef je jongeren toegang tot waardevolle natuurervaringen die hun leerproces verdiepen.

STAP 3: ORGANISEER NATUURACTIVITEITEN

Actief leren en ervaren in de natuur heeft meer impact op het mentale welbevinden en de betrokkenheid van leerlingen dan natuur op school alleen. Vorm, duur en frequentie van activiteiten bepalen het effect. Tijdens de adolescentie ervaren veel jongeren een tijdelijke 'adolescentie-dip' in natuurconnectie door de focus op peers, technologie en identiteitsontwikkeling. Door activiteiten aan te bieden die autonomie, sociale interactie, zintuiglijke en emotionele beleving, relevantie en afwisseling combineren, kan je deze dip overbruggen en de natuurervaring betekenisvol houden.

HOE PAK JE HET AAN?

Zorg voor een goede balans in het type en de frequentie van activiteiten:

• Stem activiteiten af op de jongeren

Zorg dat de activiteiten aansluiten bij de behoeften van de leerlingen.

- Leeftijd en ontwikkelingsfase
- Noden en interesses
- Seizoenen
- Schoolkalender

• Bied variatie in duur en frequentie

Zorg voor een evenwicht tussen korte en intensieve natuurervaringen.

- **Frequent natuurcontact:** regelmatig buiten zijn, 'spelen' of werken op groene speelplaatsen of schoolterreinen versterkt vertrouwdeheid en verbondenheid.
- **Buitenklassen:** leeractiviteiten verplaatsen naar buiten verhoogt betrokkenheid, creativiteit en welzijn. Inspiratie vind je bij MOS Vlaanderen, GoodPlanet (#Buitenlesdag) en Bos+, evenals provinciale educatieve diensten.
- **Dagactiviteiten:** natuuruitstappen, sportdagen of reflectiemomenten in het bos geven langere, intensere ervaringen.
- **Meerdaagse activiteiten:** bosklassen of natuurkampen laten een diepe indruk achter en versterken de band met de natuur.

• Bereid jongeren en activiteiten goed voor

Maak van elke interactie met de natuur een positieve beleving.

- **Neem een EHBO-tasje mee** met pleisters, ontsmettingsmiddel en een tekenverwijderaar.
- **Zorg voor zonnebescherming** (zonnemelk, hoofddeksels) en **passende kleding** (regenjas, laarzen).
- **Leg uit wat de leerlingen kunnen verwachten**, zoals het leuke avontuur, maar ook aandachtspunten ('Sommige planten kunnen prikken', 'Achteraf doen we een tekencheck bij elkaar' ...).
- **Maak duidelijke afspraken** rond respect voor natuur (geen papiertjes op de grond, geen nestjes verstoren ...).
- **Informeer de ouders** en geef eventueel praktische tips mee, bijvoorbeeld over het omgaan met tekenbeten na een projectdag in de natuur.

• Activiteiten vormgeven

Met enkele eenvoudige richtlijnen haal je het meeste uit elke natuurervaring:

- **Zintuiglijke betrokkenheid:** laat leerlingen ruiken, voelen, luisteren, kijken en soms proeven. Geef ruimte voor spontane verwondering zonder te veel sturing.
- **Bewegingsvrijheid en ontdekking:** plan momenten waarop leerlingen vrij kunnen bewegen en zelf kunnen ontdekken. Dit stimuleert nieuwsgierigheid en creativiteit.
- **Risicovol maar gecontroleerd spel:** klimmen, springen of bouwen met natuurlijke materialen bevordert zelfvertrouwen, motorische vaardigheden en het leren inschatten van grenzen. Kleine schaaftondjes horen erbij en kunnen eenvoudig verzorgd worden.

HELP JONGEREN EEN BAND MET DE NATUUR TE ONTWIKKELEN

De vijf paden naar natuurverbondenheid vormen een kader voor activiteiten en plekken die jongeren helpen een band met de natuur te ontwikkelen. Vijf aandachtspunten zijn daarbij belangrijk:

1. **Betrekken:** nodig leerlingen uit om actief en bewust de natuur te ontdekken. Werk met uitdagende opdrachten, onderzoeksprojecten of buitenopdrachten die hen laten kijken, luisteren, voelen en nadenken over hun omgeving. Tip: laat je inspireren door de seizoenen – elk seizoen biedt unieke mogelijkheden en waarnemingen
2. **Delen:** moedig leerlingen aan om hun ervaringen te bespreken. Laat hen vertellen wat hen opvalt of raakt in de natuur, welke zintuiglijke indrukken ze hebben en welke gevoelens dat oproept. Zo ontstaan gezamenlijke natuurervaringen en groeit de groepsdynamiek.
3. **Ontwerpen:** creëer plekken en elementen die leerlingen actief naar de natuur trekken. Denk aan een buitenwerkplek, een kleine schoolmoestuin, een natuurhoek of creatieve werkplekken met natuurlijke materialen. Dit stimuleert experimenteren, onderzoeken en samenwerken.
4. **Vieren:** sta stil bij de schoonheid van de natuur en maak natuurervaringen betekenisvol door rituelen of kleine vieringen:
 - een seizoenswandeling met observaties of opdrachten
 - samen planten van zaadjes en het groeiproces volgen
 - creatieve projecten rond natuurverschijnselen

Deze momenten versterken de verbinding met de natuur en maken het leren levendig en gezamenlijk.

5. **Belichamen:** integreer de natuur in het dagelijkse schoolleven, zowel binnen als buiten. Denk aan planten in het lokaal, buitenlessen, een natuurhoek of terugkerende buitenactiviteiten. Zo wordt natuur een vertrouwd onderdeel van de schoolroutine en een bron van rust, inspiratie en persoonlijke groei.

Organiseer natuuractiviteiten:
inspirerende activiteiten per pad
op p.5.

VIA DE VIJF PADEN NAAR NATUURVERBONDENHEID

INSPIRATIE VOOR ACTIVITEITEN PER PAD

Wat zijn mogelijke activiteiten per pad? Hoe kan je de activiteiten invullen zodat het effect op het mentaal welbevinden van de leerlingen optimaal is?

ACTIVITEITEN MET DE KLAS

De voorbeelden van activiteiten bij de verschillende paden kunnen elkaar overlappen. Een activiteit die meerdere paden tegelijk aanspreekt, biedt extra meerwaarde.

Zintuigelijke beleving

- Gegidst bosbad – bewust kijken, luisteren, ruiken en voelen in de omgeving.
- Blotevoetenpad – lopen over gras, zand of bladeren en de ondergrond ervaren.
- Natuurgeluiden – luisteren naar vogels, wind, regen of ritselende bladeren.
- Lanterfanten & observeren – gewoon zijn, kijken naar vogels, wolken of insecten.
- Texturen speurtocht – geef jongeren een checklist met natuurtexturen (bijv. glad, ruw, slijmerig, stekelig, zacht) en laat ze kleine voorbeelden verzamelen of fotograferen.
- Wild proeven – onder begeleiding kunnen leerlingen veilig wilde bessen of kruiden proeven als krachtige zintuiglijke ervaring.

Esthetisch genieten

- Natuurmandala's – patronen leggen met bladeren, takken en stenen.
- Natuurkunst – creëer tijdelijke kunstwerken in de natuur (landart) met behulp van natuurlijke materialen zoals bladeren, stenen en takken.
- Gerichte wandeling – organiseer een wandeling met een 'specifiek 'schoonheids'-thema, waarbij de focus ligt op het zoeken naar patronen of ongewone natuurlijke elementen.
- Sterrenkijken of wolken spotten – richt de aandacht op de grotere, weidse schoonheid van de lucht en de ruimte, iets wat vaak over het hoofd wordt gezien in het dagelijks leven.

Emoties opwekken

- Lielingsboom of plek – een boom of plek volgen en ervaren door het jaar heen.
- Emotiecheck na buitenactiviteit – gevoelens kiezen of kort bespreken na een natuurervaring.
- Aanraking en contact – bomen of natuurlijke elementen aanraken en emoties delen.
- Rustmomenten – in stilte zitten in het groen en gevoelens reflecteren of delen.

Betekenis of zingeving vinden

- Natuurvondsten – betekenisvolle objecten verzamelen en bespreken.
- Verhalen vertellen – deel persoonlijke ervaringen en emoties die de natuur oproept.
- Dankbaarheidsmoment – kort benoemen wat mooi of waardevol was in de natuur.
- Verwondervraag – een natuurvraag kiezen en samen over nadenken of bespreken.

Empathie en zorg dragen

- Vrijwilligerswerk – helpen bij het beheer van een natuurgebied (inheemse planten, paden onderhouden).
- Dieren helpen – meehelpen met jaarlijkse paddenoverzetacties of lokaal asiel dat (wilde) dieren opvangt.
- Eco-challenges – ruim afval op in de schoolomgeving, nabijgelegen park, ontwerp een mini-insectenhotel.
- Natuurbouw – rustplekjes maken van takken en bladeren.
- Natuurzorg – blaadjes vegen, vogelvoer strooien, plantjes verzorgen.

ACTIVITEITEN MET DE SCHOOL

Samen natuur beleven versterkt het groepsgevoel en moedigt jongeren aan om spontaan in interactie te gaan met hun omgeving.

- **Betrek leerlingen bij praktische natuurprojecten op school.** Zo ervaren ze dat ze zelf een verschil kunnen maken. Voorbeelden:
 - Nieuwe bomen of bloemen planten op het schoolterrein.
 - Bladeren, takken of andere natuurlijke materialen verzamelen voor een buitenproject of creatieve werkvorm.
 - Helpen bij onderhoud van de schoolomgeving: water geven, vogelvoer strooien of kleine natuurhoekjes verzorgen.
- **Doe mee aan laagdrempelige initiatieven die boeiend en haalbaar zijn voor jongeren:**
 - Buitenspeeldag – extra aandacht voor vrij, creatief en avontuurlijk buitenspel.
 - Het Grote Vogeltelweekend (Natuurpunt) – vogels spotten en tellen, eventueel gekoppeld aan biologie- of projectlessen.

Deze gezamenlijke activiteiten versterken niet alleen de verbinding met de natuur, maar ook de groepsdynamiek en betrokkenheid van leerlingen bij hun omgeving.

Ontdek nog meer inspirerende activiteiten en materialen op p. 6.

FINISH

Groene Vlag (Eco-School):

het internationale label voor duurzame scholen.

MOS-icoon: laat zien dat jouw school een duurzame, straffe school is.

Groene Oases-label

(Antwerpse Regionale Landschappen)

INSPIRERENDE PRAKTIJKEN NATUUR EN GEZONDHEID - SECUNDAIR ONDERWIJS

STAP 1: Vergroenen van schoolvisie

Achtergrondinformatie

- Webpagina Vergroening (MOS): over [subsidies](#) en een duidelijke [visie](#)
- Netwerk Speelplaats met toekomst: advies, aan de slag en kalender
- Bos+: wegwijzer naar groenere en gezonde leefomgeving en leefstijl - [Beleef het bos](#)
- Goe gespeeld: een infopagina over [spelen in het groen](#) en [onderwijs](#)
- Duurzaam Educatiepunt: [Naar een duurzaam ruimtegebruik](#) - een kadertekst voor het onderwijs

Ondersteuning implementeren visie

- MOS Vlaanderen: een duurzame leer- en leefomgeving via [MOS-school](#)
- Departement Zorg: een gezondheidsbeleid op school via [Gezonde school](#)
- Regionale landschappen: ondersteuning bij vergroening via [Natuur op school](#)
- GoodPlanet: duurzaamheid eenvoudig en toegankelijk maken via [aanbod duurzaamheidseducatie](#)
- Departement Omgeving: ondersteuning met en voor duurzaamheid via [Duurzaam educatiepunt](#). [Leerplichtonderwijs](#)
- [Blesland](#): Netwerk en platform rond buiten slepen en leren onder Vrijplaats, educatief lab van Artevelde Hogeschool

STAP 2: Natuurlijke inrichting

Ontharding, vergroening en losse elementen

- Velt vzw - ondersteunt scholen via [ecologisch op school](#) met o.a. een handboek schooltuinen, educatieve pakketten, etc.
- Biodivers zorggroen: kennis- en inspiratieplatform van HoGent met 8 ontwerpqualiteiten voor biodiverse zorgtuinen
- Natuur op school - inspiratiegids voor klimaatbestendige schoolterreinen 2023 – (Provincie Vlaams-Brabant, [Provincie West-Vlaanderen](#)), [Stad Antwerpen ecoscholen](#), [Ecoscholen](#), Brussel
- Departement Omgeving. (z.j.). [Speelplaatsen ontharden: Draaiboek voor een klimaatbestendige schoolomgeving](#). Departement Omgeving.BOS+. (2022)
- Regionale landchappen: samenaankoop inheems plantgoed via [Behaag je tuin](#)
- Moestuin op school - [Experimententuin: van zaadje tot lekker en gezond op het bord](#)
- Departement Omgeving: ondersteuning en inspiratie bij ontharding via het [Vlaams Kampioenschap Tegelwippen](#)
- Breekijzer vzw: onthard en ontdek via [Breekijzer.be](#)
- [Blauwgroen Vlaanderen](#) - inspiratie vergroeningen

Buiten je school

Ontdek natuurlijke plekken in jouw buurt via:

- Provincie Antwerpen: [Groenzoeker](#)
- Agentschap Natuur en Bos: [Belevingskaart](#)

STAP 3: Natuuractiviteiten en natuurverbondenheid

Buiten-onderwijs & risicovol spelen

- Departement Omgeving & MOS Vlaanderen: Klassen zonder muren - [Praktijkboek buitenlesdag](#)
- Kennisplatform [Outdare Teaching](#): Betekenisvol outdoor leren
- Kind en samenleving heeft [verschillende publicaties en downloads](#) m.b.t. meisjes en de publieke ruimte, tienerweefsels, groenspeelweefsel, etc.

Natuureducatie op school

- GoodPlanet: [Aanbod duurzaamheidseducatie secundair onderwijs](#). o.a. [Natuur, oproep tot verzoening](#), [Buitenlesdag](#)
- Natuurpunt: een aanbod op maat [voor scholen en leerkrachten](#)

Jaarlijks terugkerende campagnes

- Natuurpunt: Vogels tellen op de speelplaats met de [Vogeltelweek voor scholen](#)
- Netwerk Goe Gespeeld: jaarlijks aandacht voor buitenspelen met de [Buitenspeeldag](#)

Natuuractiviteiten

- MOS Vlaanderen: [Aan de slag in secundaire school](#)
- Salomons, Oda, Öncel, Ahmet, Bouwsma, Sybren, Ergin Balta, Bengü (2025). [Resilience in Nature: A Toolkit for Empowering Youth with Outdoor Activities](#). Amsterdam, Flourish in Nature Foundation.

Natuurverbondenheid – (Inter)nationaal

- Richardson, M., Barnes, C. & Owen, K. (2025). [Nature Connection in Schools](#). University of Derby
- [The nature connectedness network](#). University of Derby & Natural England
- A voice for nature foundation. [Rewild yourself](#). een plek waar je kan verbinden, exploreren en groeien met natuur
- [Children and nature](#): Netwerk dat professionals ondersteunt om natuurinteracties bij kinderen en jongeren te stimuleren
- Simoens, I., & Lammens, L. (2022). [Natuurverbondenheid: een weldaad voor mens én natuur](#). (Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek; Nr. 2). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

Wetenschappelijke publicaties/onderzoek Vlaanderen

- Departement Zorg. (2024). [Preventiepeiling in het secundair onderwijs](#). 2024, Vlaams Instituut Gezond Leven
- Duurzaam educatiepunt. (2022). [Natuurbetrokkenheid bij jongeren in het secundair onderwijs](#); wetenschappelijk rapport. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

Andere materialen binnen Natuur en Gezondheid over natuurverbondenheid bij kinderen en jongeren zijn te vinden op deze [website van Departement Zorg](#):

- Departement Zorg. (2025). Rapport: Effecten van natuurblootstelling, natuurcontact, natuurbeleving en natuurverbondenheid op gezondheid bij kinderen en jongeren
- Samenvatting rapport
- Factsheet met kernboodschappen uit rapport
- Aanbevelingen en richtlijnen per setting